

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Добринка Иванова Чанкова, преподавател в Катедра „Публичноправни науки“ в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“, Професионално направление 3.6 Право; Идентификационен индивидуален номер в НАЦИД: №38964 <https://cris.nacid.bg/public/scientist-preview/14248>,

www.researchgate.net/profile/Dobrinka-Chankova, ID No - F 2150-2014

<https://orcid.org/0000-0001-7518-1991>, назначена със заповед №143 от 27.02.2023 г. на ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ за член на научното жури за публичната защита на дисертационния труд на

СЕРИК АЙТБЕКОВИЧ УМБЕТБАЕВ

докторант на самостоятелна подготовка в катедра "Правни науки" на Юридическия факултет на ВСУ „Черноризец Храбър“, на тема:

„КРИМИНОЛОГИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ЕКСТРЕМИЗМА И ПРОБЛЕМИ НА БОРБАТА С НЕГО“

за присъждане на образователната и научна степен **ДОКТОР** в Научна област 3. Социални, стопански и правни науки по Професионално направление 3.6 Право, Докторска програма „Криминология“

1. Обща характеристика на дисертацията

Дисертационният труд има за обект особено актуалния въпрос за екстремизма, неговите нарастващи измерения и многообразни форми, и борбата с него, което се явява глобален проблем и надхвърля всякакви национални рамки. Затова още веднага следва да се поздравя докторанта за избора на тема и за резултатите от проучването, които ще ползват не само теорията и практиката в Казахстан и региона, а и в много по-широки мащаби.

Макар и посветен на проблема за противодействието на екстремизма и подобряването на антиекстремисткото законодателство в Република Казахстан, съществен компонент на което е криминологичната характеристика на екстремистките престъпления, трудът надхвърля своите цели, като отправя ценни и практически полезни препоръки за подобряване на правните и организационните мерки за противодействие на екстремизма в по-глобален аспект.

За подобно самостоятелно изследване има място в националната правна книжнина, която, макар и да включва доста заглавия, не е достатъчно обхватна,

комплексна и дълбинна, и не отчита новите бързопроменящи се реалности. Ето защо трудът е ценен за криминологичната, а и за наказателноправната теория.

На базата на задълбочен критичен анализ, отлично познаване на материята, законодателството и практиката и умело използване на множество изследователски методи и научен инструментариум, са направени редица нови теоретични изводи и обобщения, както и предложения *de lege ferenda*, представляващи принос в криминологичната литература.

Дисертацията представлява обемно изследване от 300 стр., включващо увод, 3 глави, заключение, 2 приложения и богата библиография, включваща заглавия на български, руски и английски език, релевантни национални и международни актове, Интернет източници, стратегически документи. Направени са 295 бележки под линия, трудът е изключително добре рефериран. Използваните статистически данни, въплътени в много добри диаграми, графики, таблици, повишават допълнително комуникативността и стойността на изследването, в което е вложен огромен труд, заслужаващ адмирации.

2. Оценка на научните и практически резултати и приноси в дисертацията

Глава първа „Развитие на законодателството за борба с екстремизма” изследва историко-правните аспекти на този феномен и същността на правното понятие "екстремизъм" в широк сравнителен аспект. Много полезна е направената наказателноправна характеристика на престъпленията с екстремистка насоченост, върху която се фондират значителна част от изводите. Разгледани са подходящите, заслужаващи внимание чуждестранни правни норми и институти с оглед реципирането им в правната система на Казахстан.

Втората глава, озаглавена „Криминологична характеристика на екстремизма” е централна за изследването. В нея детайлно са проучени съвременните особености на факторите, влияещи върху възникването на екстремизма. Анализирани са състоянието на общата престъпност и престъпността с екстремистки характер в Република Казахстан за периода 2016-2021 г. въз основа на внимателно подбрани и надеждни източници. Докторантът правилно алармира за високата латентност на екстремистките престъпления. Много е ценен изградения криминологичен профил на личността на екстремиста.

Глава трета „Противодействие на екстремистката дейност: състояние и начини за усъвършенстване” има ясно изразен практико-приложен характер. Същевременно, заслужава да се отбележи изключително прецизния анализ на действащото казахстанско законодателство за борба с екстремизма, което, следва да се признае, е сравнително добре разработено, но докторантът е намерил и предлага възможности за неговото усъвършенстване.

В заключението в синтезиран вид са изведени най-важните изводи и препоръки.

Особена добавена стойност на труда дават социологическите проучвания сред населението и правоохранителните органи, отразени в приложенията, което издига нивото на труда на най-съвременно равнище.

В дисертацията са направени много теоретични обобщения и конкретни предложения, представляващи принос в криминологичната и наказателноправната теория. Заслужава да се отбележат по-значимите от тях:

- Изяснено е понятието „екстремизъм“ и отличителните признаци на екстремизма като социален феномен. Дадена е собствена дефиниция, която може да се сподели.
- Извършен е задълбочен криминологичен анализ на екстремистката престъпност в Република Казахстан, на нейното ниво, структура, динамика и латентност, необходима предпоставка за последващи действия.
- Извършен е контент-анализ на журналистически материали, показващи че екстремистките организации масово използват постиженията на информационните и комуникационните технологии, за да повлияят на масовото обществено съзнание.
- Проведено е емпирично проучване сред населението относно схващанията на гражданите за причините за участие в екстремистки групи и извършване на екстремистки престъпления, което е база за ефективно противодействие.
- Отправена е обективна критика и конструктивни предложения към Шанхайската конвенция за борба с тероризма, сепаратизма и екстремизма, която с оглед нейната сравнително отдалечена дата на приемане, се нуждае от усъвършенстване, най-вече по отношение защита правата на човека с оглед съвременните стандарти.

- Обоснована е необходимостта от въвеждане на 5-степенен механизъм на дейност на правоприлагащите органи за установяване, превенция, пресичане, разкриване и разследване на престъпления с екстремистка насоченост.
- Направени са предложения de lege ferenda за усъвършенстване на наказателното законодателство и законите, регулиращи превенцията на екстремизма.

Спазени са минималните национални изисквания по чл. 26 ЗРАСРБ. По темата на дисертацията има 10 публикации, които съществено надхвърлят изискуемите стандарти. Авторефератът е изготвен съгласно правилата и обективно и пълно отразява съдържанието на труда.

3. Становище относно наличието или липсата на плагиатство

В хода на работата ми като член на научното жури не са постъпили сигнали, аргументирани по съответния законов ред в писмен вид за наличие на плагиатство в представената дисертация и другите трудове на кандидата. И аз като член на научното жури не съм установила елементи на плагиатство и недобросъвестно използване на чужди научни резултати.

4. Бележки и препоръки

Бих желала да препоръчам на докторанта да публикува по-интензивно на чужди езици и в чужбина, тъй като проблемът за екстремизма има не само национално, а всеобщо значение. Така той ще провери верността на своите тези и съответствието на възгледите си с тези на други учени. Препоръчвам и публикация на труда, след като обогати литературата на чужди езици.

5. Заключение

В дисертацията се съдържат достатъчно теоретични обобщения, изводи и идеи, представляващи принос с научен и приложен характер, които обогатяват криминологичната теория. Затова считам, че представеният труд покрива изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и вътрешните правила за развитие на академичния състав на ВСУ „Ч. Храбър“ относно присъждане на ОНС „Доктор“.

Ето защо давам на дисертационния труд на докторант Серик Айтбекович Умбетбаев положителна оценка и считам, че следва да му бъде присъдена образователната и научната степен ДОКТОР по професионално направление 3.6 Право, Докторска програма „Криминология“

27.03.2023г.

Подпис:

Проф. д-р Добринка Чанкова